

voorgelegd
of getuigen
Kerk niet
recht op den
voor de be-
tel vereische
ind belijden
of niet, raakt
een doop niet,
opzicht van
geval genoeg-
gen, dat het
gevoed. Wat
id heeft, om
kinderen de
or de doop-
leed zoo maar
p neerkomen,
kind doopte
or de Christe-
hebben, wat
r grondbegin-
recht. In de
reformeerde
ulk een garan-
reformeerde
lfs de conditie
ning van den
meerde Kerk
len van dezen
ze principieel
van den doop

het vraagstuk in hoofdsak draait, of wil men liever, het is juist deze o. i. onjuiste opvatting, die oorzak is, dat de ouders in zulk een geval vaak weigeren hun kind te laten doopen. Ze willen bij den doop hun plaats niet door een ander zien ingenomen. Kan dit bezwaar opgelost worden, dan is daarmee ook een der oorzaken weggenomen, die tot het ongedoopt laten van deze kinderen aanleiding gaf.

Nu zij in de eerste plaats opgemerkt, dat ons Doopsformulier zeker geen aandrang geeft tot de opvatting, alsof in zulke gevallen de ouders niet antwoorden mochten. Stond er: waarvan zij ouders (of getuigen) zijn, dan zou er grond wezen om te zeggen, dat alleen de vader of alleen de getuige antwoorden mocht. De getuige zou dan in plaats van den vader optreden, en de vader zelf zou wegvallen. Nu er echter staat: waarvan zij vader of getuige zijn, wordt blijkbaar ondersteld, dat wanneer naast den vader een getuige optreedt, het antwoord door beide zal gegeven worden. Indien de vader zelf het antwoord niet geven kan of bij den doop niet aanwezig is, zal de getuige alleen antwoorden, maar wanneer de vader wel aanwezig is en te antwoorden verlangt, kan er dus op grond van ons Doopsformulier hiertegen geen bezwaar worden ingebracht. Een analoog geval vindt plaats, wanneer naast den vader de moeder bij den doop optreedt en de vragen beantwoorden wil. Ons Doopsformulier noemt de moeder niet. Dit weglaten van de moeder is niet alleen daaraan te wijten, dat toen ons formulier opgesteld werd, nog algemeen het gebruik bestond, dat de kinderen zeer vroeg gedoopt werden en de moeder er dan gemeenlijk niet bij kon zijn, maar vindt niet minder daarin zijn oorzak, dat onze Kerken er nadruk op leggen, dat de vader, als hoofd van het gezin, de verantwoordelijke persoon is voor de opvoeding van het kind en dat hij daarom de stipulanten heeft aan te gaan. Dat de moeder even goed invloed heeft op de opvoeding van het kind, behoeft wel niet betoogd te worden en wordt door de Gereformeerde Kerk niet ontkend; in het oudste doopsformulier onzer Kerken door Lasco opgesteld, stond zelfs uitdrukkelijk: of zij vaders niet erkent, dat het uwe plicht en roeping is te samen met uwe echtgenooten, de moeders deser kinderen, te zorgen, dat deze ten doop aangeboden kinderen, wanneer ze opgroeien, onderwezen worden in de ware kennis en vrees des Heeren? Maar hoe veel betekenis ook aan de taak der moeder gehecht wordt, de Kerk elucht bij den doop de belofte der moeder niet, omdat de man als het hoofd van het gezin de verantwoordelijkheid draagt en daarom zijn belofte voldoende is. Toch zou men dit juist beginnend al te ver drijven, wanneer men uit het feit, dat de naam van den vader alleen in ons doopsformulier staat, wilde afleiden, dat ook wanneer de moeder aanwezig is, het afleggen der belofte haar niet vooroorloof zou mogen worden. Terecht heeft de Synode van Arnhem zulk een Principieelveroordeeld veelemaal en beslist, dat wanneer de moeder aanwezig is, haar het recht moet worden toegekend op de doopvragen te antwoorden. Alleen heeft men wel in het oog te houden, dat ook wanneer de moeder antwoordt, de belofte van den vader en die van de moeder daarom nog niet op één lijn staan. De belofte van den vader is de eigenlijke grond, waarop de doop bediend wordt; bij als hoofd van het gezin gaat de stipulatie aan, en ook al antwoordt hij alleen, dan is zijn belofte op zichzelf volkomen genoegzaam om den doop te bedienen. De moeder, wanneer zij mede op de doopvragen antwoordt, verklaart hare zijds alleen met die belofte in te stemmen.

Zoo is het nu ook, voorzover een vergelijking door kan gaan, in het geval, waarin beide ouders nog onmondig leden zijn en daarom een getuige moet optreden. De naam getuige is hier eigenlijk onjuist; beter ware het geweest, wanneer deze naam althans voor deze gevallen vermeden ware; ondanks sprak men in de Christelijke Kerk van sponsor of fidejussor, d.w.z. van dorg, en deze naam drukt veel juist uit, wat hier eigenlijk bedoeld wordt. Maar ook al laten we dit vraagstuk van den naam, waarop we later terug komen, thans rusten, duidelijk is, dat de betekenis van den getuige daarin schuilt, dat hij optreedt om den Kerkeraad den noodigen waarborg voor de opvoeding te geven. Evenmin als een verbintenis van een minderjarige rechtsgeldigheid heeft, wanneer de ouders of voogden hun naam niet onder die verbintenis zetten, zoo is het ook hier. Het woord en de belofte van een onmondig lid der Kerk is niet voldoende, en de belofte van den getuige is daarom de grond, waarop de doop bediend wordt. Hij als mondig lid der Kerk neemt de verantwoordelijkheid op zich, en op zijn woord kan de Kerk vertrouwen. Maar dit belet niet en behoort ook voor de Kerk geens belets te wezen, dat ook de ouders hun instemming kunnen betuigen met deze verbintenis, evenals een minderjarige wel degelijk zijn naam onder een acte stellen mag, al wordt deze acte eerst geldig door de ondertekening van den voogd. Zelfs kan men hier nog verder gaan en zeggen, dat de Kerkeraad er juist belang bij heeft, dat de ouders met die belofte instemmen en haar bevestigen. Al zijn de ouders in kerkelijke zin nog onmondig, ze zijn toch gewoond in burgerlijken zin meerderjarig en kunnen wel degelijk in rechten een geldige belofte afleggen. Voor de opvoeding van het kind zou het bijv., wanneer de ouders kwamen te overlijden, wel degelijk betekenis kunnen hebben ook wanneer de zaak voor den rechter kwam, wanneer de belofte niet alleen door een getuige, maar mede door de ouders was afgelegd. Ook in verband met het jongste arrest van den

Hoogen Raad, volgens hetwelk het lidmaatschap der Kerk van minderjarigen berust op de wilsdaad van den vader, die het kind heeft laten doopen, zou hierover nog meer te zeggen zijn. Maar ook afgescheiden van deze juridische quaesties, spreekt het wel vanzelf, dat de Kerk veel meer invloed op de consciëntie der ouders zal kunnen uitoefenen, wanneer de belofte mede door hen zelf is afgelegd, dan wanneer dit alleen door een doopgetuige is geschied. In plaats van den ouders het recht te ontzeggen op de doopvragen te antwoorden, zou het daarom veel eer roeping en plicht van den Kerkeraad wezen, om juist bij de ouders er op aan te dringen, dat ook zij de belofte afleggen, opdat daardoor de waarborg voor de Christelijke opvoeding des te sterker worde. De belofte van ouders, die zelf nog geen belijden hebben afgelegd, mag zonder meer onvoldoende wezen om het kind te laten doopen en daarom aanvulling en bevestiging behoeven door het optreden van een belijden lidmaat der gemeente, maar de ouders blijven toch altoos de door God aangewezen opvoeders van het kind, en zonder hun toestemming en inwilliging zou een doopgetuige of, gelijk men oudtijds zei, een doopvader, voor de opvoeding van het kind zelfs niets kunnen doen. Daarom is er niet alleen in het minst geen bezwaar tegen, dat de ouders de belofte mede afleggen, maar is dit zelfs naar ons overtuiging zeer gewenscht.

DR. H. H. K.

Uit de Pers.

De Gisp. van Zwolle, die naar het voorbeeld van zijn vader, in het Gereform. Kerkblad voor Drenthe en Overijssel brieven aan een vriend in Jerusalem schrijft, heeft in zijn jongsten brief over een ongedoende liefhebberij, die onze landgenooten maar al te vaak bekoort, om al. kousen uit te halen, die een ander gebreid heeft.

Ziehier welke toepassing hij van dit beeld maakt, na vooraf herinnerd te hebben, wanneer hij 't eerst dit beeld hoorde gebruiken.

Waarde Vriend,

Levendig herinner ik mij nog een woord van den Voorzitter van het Centraal-Comité van anti-revolutionaire kiesverenigingen op de Deputatenvergadering van 1901. Het ging toen over de leerplichtwet, die aangenomen was in de Tweede Kamer door de krachtige medewerking van een paar, dat zijn Hoogedelgestrengte berijder te rechter tijd afwierp, zodat deze verhindert werd naar de Tweede Kamer te gaan om tegen te stemmen. Op de Deputatenvergadering werd door onderscheidene kiesverenigingen voorgesteld, op het program van actie voor de komende verkiezing te plaatsen: de Kerk van de leerplichtwet. De voorzitter, Dr. Kuiper, wies woord op de Deputatenvergadering nog wel een weinig invloed heeft, verklaarde er zich tegen. Het gaat niet aan, zoo zeide hij, dat de eene regering een kous breijt, en de volgende regering ze weer uithaalt. Op die manier kan ons volk niet geregeerd worden. Onder het uitspreken van deze woorden maakte de voorzitter zulk een treffende, het uithalen van een kous nabootsende beweging met zijn handen, dat ik nog wel eens dikwijls aan die geste met haar bij uitstek komisch effect heb teruggedacht. Kousen uithalen, die een ander gebreid heeft, is een liefhebberij, die vele landgenooten bekoort en blijft bekoort.

De Tweede Kamer is wekelang bezig geweest om een nieuwe kous te breijen. Het is de wet die bij invaliditeit en ouderdom, den arbeider pensioen verzekert. Deze kous is wat de Tweede Kamer betreft gereed gekomen, en ik denk niet, dat de Eerste Kamer al den arbeid daaraan besteed weder zal ongedaan maken. Daar is echter al door de vrijwilligen aangekondigd, dat, mochten zij de moedigheid verkrijgen bij de aanstaande verkiezing, deze kous van Minister Talma zonder eenige aarseling zal uithaalen worden.

Het is echter niet alleen op Staatkundig gebied, dat de rechte Nederlander van het uithalen van pas gebreide kousen houdt. In ons kerkelijk leven kennen we die recht ook wel. Zoo trekt in onze Zondingskerken nog al de aandacht het schrijven van den Frieschen Missionair-Dienaar des Woords te Keboemen, Da. K. van Dijk. In het Gereform. Theologisch Tijdschrift heeft deze broeder reeds eenige artikelen geschreven tegen de organisatie van ons Zondingswerk sinds de Synode van Middelburg van 1896. Deze artikelen hebben groot opzien gebaard — en niemand minder dan Dr. Sillevius Smit, nu professor, heeft de eerste artikelen van Da. van Dijk beantwoord. Maar deze is niet overtuigd en gaat verder het bekende rapport over de Zending, van de hand van Dr. Kuiper, op de Synode uitgebracht en door haar aangenomen, bejelden. Hij is voor zoover mij bekend is, de eerste, die het doet. Weleer heb ik hem in zijn gedachten tegen de Zending met elkander een vreden. Ook gaf het ons wel eens voldoende, dat zelfs Hervormde Zondingsmannen het Zondingsrapport van 1896 bestudeerden en preten. Helaas, nu is deze schoone illusie weder verstoord! Het was dan ook al te schoon, dat op één punt althans alle Gereform. gelijkelijk dachten en van één gevoelen waren. Welke bewaren br. van Dijk dan wel heeft tegen de organisatie van onzen Zondingsarbeid? Wanneer ik zijne artikelen goed heb begrepen, gelden zijne bezwaren voornamelijk den naam Missionair-Dienaar des Woords, die sinds 1895 aan wie uitgegeven werden gegeven, en de uitzending door een plaatselijke kerk. Br. van Dijk wil liever heeten Evangelist, en de uitzending laten geschieden door een klasse of een Synode. Die bezwaren wegen bij hem sterk. Hij had ze niet toen hij uitgezonden werd. Zij zijn allang bij hem gezeten terwijl hij op het Zondingsveld arbeide. En ze wegen hem zwaar. Nu is het mij althans nog niet gelukt, mij in zijn gedachten gang te verplaatsen en met zijn argumenten in te stemmen. Zijna het gemoedsbewaren, welnu, dan moeten we ze eerbiedigen. Maar daar is nog geen reden om de kous te gaan uithalen. Is Missionair-Dienaar des Woords niet veel deftiger naam dan Zending? Licht er in zoo'n vreemd voorvoegsel — missionair — niet iets dat eerbied afwijkt? Een naam van vreenden klanke imponeert altijd meer en sterker als een gewone naam. En de naam Evangelist lijkt mij geheel onbruikbaar. Een Evangelist is in ons land iemand, die in een achterbuurt werkzaam is om 't Evangelie te brengen aan verlorenen en verwaarloosden in de schaduw van de kerk, of iemand, die tot taak heeft in een local de rechtzinnige leer te prediken als in een Hervormde gemeente de kansel gebruikt wordt om Christus als eenigste Zaligmaker te loochenen. Bovendien, wat is in a name — wat is er aan een naam gelegen? Wil men liever spreken van een Zondingspredikant, het is mij wel. Het zou mij niet het minst kinderen in het prediken, van het Evangelie aan Mohammedanen. Het zal den Javanezen vrijwel onverschillig zijn hoe de man genoemd wordt in Nederland, die hun de nieuwe leer verkondigt. Ik geloof niet, dat hun dit een belets zal zijn om Christen te worden of anderszins een prikkel om de nieuwe leer aan te nemen. Zoo ik mij niet ten eenenmale vergis, is die naam vrij onverschillig en zullen ze wel wat moeite hebben, zoo ze moeten zeggen: Missionair-Dienaar des Woords. Trouwens, daar kunnen wel Hollandische Gereformeerden zijn die het ook een onmondig

vinden. Hoe nu br. van Dijk bewaart kan hebben, dat een Dienaar des Woords verboden wordt aan een plaatselijke kerk, is mij ten eenenmale een raadsel. Ieder Gereform. gevoel heiligt niet, dat alleen tot een plaatselijke kerk het aubt behoort. Classieke en Synodale predikanten zijn voor ons vreemde uitingen. Kan dat beginnend om de zwakheid van de zending kerk slechts formeel worden toegepast — zodat verschillende klassen, ja zelfs twee of meerdere provincies moeten samenwerken zal de uitzending geschieden, dan vind ik dit niet dan natuurlijk. Slechts één bewaar van br. van Dijk kan ik begrijpen. Hij schrijft toch, dat men wel eens in Friesland voorgesteld heeft een andere dan de tegenwoordige zending kerk aan te wijzen tot zending kerk. Deze zou dan ook den Missionair-predikant des Woords overnemen. Herinnert dit niet aan oude tijden, dat de grond met de soggetenens werd overgedaan? Me dunkt, br. van Dijk moet maar de organisatie van de zending nu laten rusten. We zijn in Nederland dankbaar dat deze haar beslag heeft. We hebben waarlijk kwesties genoeg en we zien allen hier bevestigd uit naar den zegen van den Heiligen Geest over onzen Zondingsakker. Ach, als we eens van rijken zegen mochten hooren, hoe zouden we ons verblijden.

Officieele Berichten.

Classie 's-Gravenhage.

De kerkeraad der Gereformeerde kerk van 's-Gravenhage bericht, dat de classie 's-Gravenhage D.V. vergaderen zal te 's-Gravenhage op Dinsdag 6 Mei a.s., gewone tijd en plaats.

Punten voor het agendum worden ingewacht voor Dinsdag 15 April e.k. bij den scriba, Van Speijkstraat 105, 's-Gravenhage.

Namens den kerkeraad voornemd:

C. LION CACHET, scriba.

's-Gravenhage, 31 Maart 1913.

Classie Gouda.

Naar art. 3 en 5 huish. regl. zal de gewone vergadering der classie Gouda D.V. gehouden worden Dinsdag 30 Mei e.k. te Gouda. Aanvang 9 uur.

Punten voor het agendum worden ingewacht voor 23 April aan het adres van eerstouder getekende.

Namens den raad der rospende kerk Schoonhoven B:

J. J. OBIJNO, praeses.

G. J. v. D. BURG, scriba.

Schoonhoven, 2 April 1913.

Kort verslag van de vergadering der classie Schiedam, gehouden te 25 Februari 1913.

1. De vergadering wordt geopend door Dr. Gortis met het doen zingen van het 3de vers uit den Morgenzang, lezing van Filp. 3:1-11 en gebed.

2. De credentiebrieven worden nagezien; alle kerken der classie zijn wel tegenwoordig, terwijl twee kerken een instructie hebben.

3. Het moderamen neemt sitting: Da. J. J. Berends, praeses, Da. H. van Anken, assessor, Da. C. Diemer, scriba. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

4. Ingekomen stukken: a. een schrijven van de kerk van S. in verband waarmede zij advies ontvingt in sake wijze van versoening bij een gedwongen huwelijk; b. schrijven van de classie Brielle, of de vacante kerken wel actief zijn in het beroepingswerk. Het verzoek wordt overigens toegestaan.

5. Rapporten: a. De quaestor der classie Da. Hagenbeek brengt verslag uit van den staat der kassen. Da. Jonkers en Da. Sieders, benoemd om de stukken van den quaestor na te zien, doen in de namiddagvergadering mededeeling, alles in goede orde bevonden te hebben; b. het rapport inzake archief zal een volgend keer ter tafel komen; c. Da. Jonkers rapporteert uit naam van de commissie tot het nazien van het huishoudelijk reglement. Enige wijzigingen worden voorgesteld en aangenomen.

6. Een kerk ontvangt advies inzake een huwelijk, terwijl een andere kerk advies ontvangt in verband met toepassing van den ziden trap van censuur.

7. Uitvoering bespreking heeft plaats van het gedrukt rapport der commissie voor Bijbelvertaling over het voorstel van de kerk te Hoek van Holland. Het resultaat is, dat de classie het volgende voorstel overneemt:

De classie Schiedam, staattende, dat onze bijna 3 eeuwen oude Staten-Overzetting des Bijbels niet meer in overeenstemming geacht kan worden met den tegenwoordigen stand der taalwetenschap; ten volle overtuigd, dat tot geen nieuwe oververtaling behoort te worden overgegaan, tusschen zulk een arbeid vericht worde door mannen van Geref. belijden, wien ook wat wetenschap en Godsaligheid betreft, het volste vertrouwen mag geschoonken worden; met smart overwegende, dat ons volk door particuliere Bijbelvertalingen, die of geheel verwerpelijk of althans onbetrouwbaar zijn, geheel vertrust en in verwarring gebracht zal worden; besluit aan de Particuliere Synode van Z.-Holland (Zuid) te verzoeken, om aan de e.k. Generale Synode in overweging te geven, of thans niet de tijd gekomen is, om maatregelen te nemen voor een nieuwe overzetting der Heilige Schrift, uitgaande van de Geref. kerken in Nederland.

8. Rondvraag art. 41 heeft plaats. Een kerk doet mededeeling inzake toepassing van censuur.

9. Regeling vacaturebeurten in de classie Brielle: Juni Da. C. C. Koster, Juli Da. W. Sieders, Augustus Da. F. W. Sloyter.

10. Da. van Haarlem doet mededeeling van de Ingekomen collecten voor het Provinciaal weeshuis.

11. Samenroepende kerk voor de volgende classievergadering, welke D.V. 27 Mei zal gehouden worden, is de kerk van Pernis.

12. Korte notulen worden gelezen, waarop de vergadering met dankzegging wordt gesloten door Da. van Anken.

H. W. FELDERHOFF, adjunct scriba.

Kort verslag van de vergadering der kerken in de classie Barendrecht, gehouden te Barendrecht 5 Maart 1913.

1. De praeses van den kerkeraad der rospende kerk Da. van Pernis van Heerjansdam opent de vergadering te half negen uur. Gezongen is Ps. 89:1, gelezen Ps. 122. De praeses gaat voor in gebed.

2. De credentiebrieven worden nagezien door Da. Runia en Schouten. Aan een afgevaardigd diaken wordt keurstem verleend.

3. Het moderamen bestaat uit Da. van Pernis praeses, Da. Kuust scriba en Da. Greydanus assessor.

4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en getekend.

5. Gelezen wordt een rapport inzake een aanstiele regeling ten behoeve van de kerk

van Klaaswaal. Een enkele broeder heeft principiële bezwaren. Het voorstel der commissie wordt met overgrote meerderheid van stemmen goedgekeurd.

6. Da. Mulder rapporteert als quaestor over art. 11 en 13. Broeder G. A. Diepenhorst evenzoo als classikaal quaestor.

7. Ingekomen is van de classie Brielle een verzoek om hulp in den dienst des Woords. Besloten wordt, van Maart tot Augustus maandelijks een dienaar des Woords voor één Zondag af te staan. Aan de kerk van Klaaswaal worden voor de volgende drie maanden drie Zondagen toegestaan.

8. De stukken betreffende het beroep van Da. van Duls van Oordorp naar Bolnes worden gelezen. Het beroep wordt geapprobeer.

9. Een voorstel van de kerk van Barendrecht tot deelneming aan het binnenkort te houden Congres voor Geref. Evangelisatie wordt aangenomen. De afvaardiging wordt geregeld.

10. Pauze wordt gehouden, aan het begin waarvan Da. Steenhuis en aan het einde waarvan Da. Heldema in gebed voorgaat.

11. Aan de orde komt een tweede voorstel van Barendrecht, om een commissie te benoemen die een onderzoek zal instellen naar de predikantstratemen in de kerken der classie, daaromtrent rapport zal uitbrengen en zoo noodig voorstellen doen. Dit voorstel wordt met twee stemmen tegen en twee onthoudingen aangenomen. In deze commissie worden benoemd onderling van Drimmelen van Bolnes, onderling de Koning van Rijsoord en Da. Kuust.

12. Bij de rondvraag naar art. 41 D.K.O. vragen en ontvragen twee kerken advies inzake tucht over enkele doopdelen. Een andere kerk ontvangt op haar vraag ten antwoord, dat gemeinde gesloten was de man Gereform. is, voorwerpen van diaconale zorg zijn, en waar de vrouw Gereform. is ook, indien het gesinsleven ook overigens een Gereform. stempel draagt.

13. Bijdrachap wordt uitgesproken, dat Da. Schouten te Ridderkerk den arbeid aanvaardde, dat Da. Steenhuis voor Zierikzee en Da. van Pernis voor Gameren en Herwijnen bedankte, waarbij de hoop geuit wordt, dat ook de beslissing van Da. v. P. voor Raamsdonk c.s. deszelfde moge zijn.

14. De kerken van Barendrecht en Bolnes verhoogen haar jaarlijkse bijdrage voor de zending ieder met 1/10. De quaestor voor de zending zal aan de zendingdeputaten rekening en verantwoording doen.

15. Da. Kuust rapporteert van de ingebruikneming van het kerkgebouw te Klaaswaal en brengt aan de classie den dank dier kerk over voor genoten steun.

16. Vacaturebeurten zullen vervuld worden te Klaaswaal 13 April door Dr. Greydanus, 18 Mei door Da. Mulder en 15 Juni door Da. Kuust.

17. In de classie Brielle in de maand Maart door Da. Steenhuis, April door Da. Schouten, Mei door Da. Schouten, Juni door Da. Gootte, Juli door Da. Koolstra en Aug. door Da. van Pernis.

18. Besloten wordt een uitgebreid verslag der classie vergaderingen te doen opnemen in het plaatselijk orgaan der kerk van Barendrecht en een kort verslag in De Heraut en De Basuin.

19. Censura morum wordt gehouden.

20. Na dankgebed van Dr. Greydanus sluit de Praeses de vergadering.

J. G. KUNST, Auctorius.

Buitenland.

Oostenrijk, Peter Rosegger over het modernisme.

Onder de voorstanders van de „los van Rome“-beweging in Oostenrijk behoort ook de bekende schrijver Peter Rosegger. De predikant Muhlpf von Mütschlag in Siermarken zocht onlangs Rosegger's medewerking om de schuld, die er op een pastorie rust, afgelost te krijgen. Deze meende aan het verzoek niet te mogen voldoen en schreef daarom aan pastor Muhlpfort een brief om rekenschap van zijn weigering te geven, waarin het volgende voorkomt: „Sedert in het rijk der Evangelischen of liever niet-Evangelischen modernisten zich uitspreken en door woord en schrift de geopenbaarde gedachten van den Holland zoo triviaal verwereldrijken, dat het voor zielen die God en troost noodig hebben, nauwelijks meer te gebruiken is, heeft de zaak van het Evangelie ook in Oostenrijk schade geleden. Menschen, die uit verlaten naar een reiner Christendom vroeger overgegaan zijn, zien nu hoe het Protestantisme tot rationaalisme vervalt en in totaal ongelooft versandt. Zoover kunnen en willen de meesten niet medegaan, want bij hen gaat het niet om wetenschap en wijsbegeerte, maar om religie. Ik geloof nu wel, zeer gebede, heer, ja ik weet beslist, dat zij met die moderne richtingen niet medegaat, maar des te objectiever kunt zij het feit in het licht stellen, dat het moderne protestantisme of het protestantische modernisme het kerkelijke leven verwoest en ook in Oostenrijk een oorzak worden moet van de verflauwing in de belangstelling ten opzichte van de kerkelijke beweging. Hoe beklag ik dit, ik die gewoon ben zoo groot te denken van het godsdienstig leven des harten, om het even of het katholiek of Evangelisch is.“

Een Duitisch blad merkt hierbij op dat het feit dat „van sekere zijde“, „tonder ken“ moderngetinte mannen, als predikanten naar Oostenrijk gezonden worden, aldaar treurige vruchten begint te dragen. Wanneer men daarmede voortgaat, is het spoedig met de „los van Rome“-beweging gedaan. Wij hebben er altijd voor gevreesd.

Gemeen. Nieuws.

Een nieuw opwekking in Wales. Een nieuwe opwekking is in Wales ontstaan en wel te Cwmwrtch in de Swannow Valley. De beweging is ook voortgeplant te Penybont een dorp in Radnorshire. Een predikant die getuige was van den arbeid te Penybont, schrijft: „Er zijn merkwaardige gevallen van bekeering. Elken avond komen menschen tot overtuiging en zij schrijven dit toe aan den arbeid van de missionairs, de heeren Jeffreys van Mostey. Deszelfde dingen die te Cwmwrtch plaats hadden, gebeurden ook hier; in de meetings openbaart zich dezelfde geestelijke macht. De gehele naburigheid is mijlen in het rond in ontroering gebracht, en het volk komt van verre afstanden. Niemand wordt uitgenoodigd aan de samenkomsten deel te nemen. Sommigen bidden en anderen spreken, en toch is er geen verwarring. Menschen van Engelsche afkomst zijn even enthousiast als die uit Wales afkomstig zijn.“

Ook de heer Reich van de Society of Friends (Quakers) hield eenige conferenties te Port Talbot in de kapel der Calvinistische Methodist. Van daar ging hij naar Cwmwrtch en andere plaatsen. Het komt ons voor, dat deze beweging niet zoo ver om zich grijpen zal als die van eenige jaren geleden.

De wijkende Opperkerkeraad. Wij deelden mede dat te Berlijn de vertegenwoordigers van de rechtzinnige minderheden in moderne gemeenten zich tot den Opperkerkeraad gewend hebben met verzoek, te zorgen, dat zij die de belijden der Evangelische kerk liefhebben, in hunne kerken een prediking kunnen hooren die in overeenstemming is met de Heilige Schrift en de belijden der kerk. Dit verzoek is den 25sten Mei 1912 gedaan, maar tot hiertoe werd daarop geen antwoord ontvangen. Opnieuw hebben de vertegenwoordigers van negen minderheidsgemeenten in Berlijn zich tot den Opperkerkeraad gewend, met verzoek een antwoord te mogen ontvangen. Wij denken, dat als hierop geen antwoord of een afwijfende beschikking komt, de minderheidsgemeenten de hand aan den ploeg zullen slaan, om zich te verschaffen wat het hoogste kerkbestuur haar niet schijnt te kunnen geven. Wie zou dit haar euvel willen duiden? Het Consistorium van Brandenburg gaf aan de kieraars te kennen, dat, als zij in zulk gemeente geen geestelijk voedsel konden vinden, zij zich moesten begeven naar naburige parochien, waar rechtzinnige predikers zijn. Dat dit antwoord niet bevredigde, laat zich denken. Wij vrezen echter dat de Opperkerkeraad geen gunstiger antwoord zal geven.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

XXXIX.

IN BEBAAD.

„Wat bracht al die heeren hier bijeen? vraagt de lezer. Wij zullen het zien.“

Bij den vrede van Munster, waarmede de 30-jarigen oorlog eindigde, waren allerlei dingen bepaald en vastgesteld, die nu moeten uitgevoerd worden. Dat ging niet altijd zoo gemakkelijk, en ook had men er niet overal lust toe.

Daarom waren eenige hooge heeren aangesteld, die gezamenlijk moesten toezien, dat al wat bij den vrede was afgesproken, ook eindelijk werd nagekomen. Zoo niet, dan konden zij de nalatigen ter verantwoording roepen. Zij vergaderden in de vrije rijkstad Neurenberg.

Nu hadden al de heeren, die wij eerst bijeen vonden, er groot belang bij, dat ook in de Opper-Palts gehandeld werd naar hetgeen in 1648 was bepaald. Daarom waren ook zij te Neurenberg bijeengekomen, om nader af te spreken en dan te gaan naar de Vredes-Commissie, waar ik zoo even van sprak, opdat die zoo zorgen, dat alles in orde kwam.

Verscheiden dagen verlieten, er men alles onderling had besproken. Want wel hadden allen veelal 't zelfde voor te stellen, maar toch had bijna elk ook nog afzonderlijke wenschen. Tenslotte werd men eens, en koos eenen uit, die tot de Commissie gaan zoude. Om die keus te doen, vonden we de heeren bijeen, en straks vertrokken een viertal om de opdracht niet te voeren. Een van hen was graaf Otto van Rothenfels.

In een der zalen van het fraaie stadhuys te Neurenberg was de vredescommissie vergaderd, die de moeilijke taak had, te zorgen dat de vrede op het papier ook leidde tot vrede in werkelijkheid, wat niet zoo gemakkelijk was.

De graaf van Rothenfels en zijn vrienden werden aangediend. Otto's geslacht was, gelijk we weten, in Neurenberg niet onbekend, en hij werd met groote vriendelijkheid ontvangen. Dat hij uit naam van velen kwam wist men eveneens reeds.

„Mijnheeren“, zoo sprak hij, „wij komen tot u als tot mannen, op wie onze laatste hoop is gevestigd. Bij den vrede van Munster is toch bepaald, dat alle Duitse landen die in 1648 Protestantisch waren, dat nu blijven zouden. Had er in die landen tusschen 1648 en 1648 een verandering in den godsdienst plaats gevonden, dan zouden zij toch bij den vrede weer tot het Protestantisch geloof terugkeren.“

„Zoo is het“, sprak de voorzitter der commissie, een oud en voornaam man.

„Maar nu“, zoo vervolgde graaf Otto, „aten wij dat het in de Opper-Palts heel anders gaat, dan bepaald is. Het was, dat valt niet te betwisten, in 1648 een Gereformeerd land, waarvan de vorsten zelfs ijverden voor de Gereformeerde leer. Nu heeft keurvorst Maximiliaan van Beieren, nadat de keizer hem met het land had beleend, er den Roomschen godsdienst weer ingevoerd. Ja, meer nog; allen die weigeren tot het pausdom over te gaan, wordt geen keus gelaten dan hun geloof te verloochenen of het land te verlaten. Reeds zijn vele edelen tot het laatste gedwongen geworden, waaronder ook ik. En als mijn onderdanen Evangelisch willen blijven, zullen ook zij ons voorbeeld wel moeten volgen.“

„Dit nu strijdt tegen alle recht en rede. Wat bij den vrede is bepaald, wordt in de Palts eenvoudig niet uitgevoerd. Zoo zijn we dan gekomen om uw hulp in te roepen, opdat er recht geschiede en alles weder worde als voorheen.“

Toen graaf Otto dit gezegd had, las een zijner metgesellen een schriftelijk verzoek voor aan de Commissie, om bij de regering van den Palts aan te dringen op de uitvoering van wat bepaald was.

„En soult u spoedig antwoord verlangen“, vroeg de oude heer.

„Liefst ja“, zei de ander, „het is voor velen onzer niet gemakkelijk, zoo lang hier te vertoeven.“

„Zoo spoedig zal de Palts toch zeker niet weer Evangelisch worden“, zei de voorzitter, met een glimlach, dat niet verried, hoe hij dat zelf vond, maar wel scheen te beduiden: Als ge het anders verwacht, kon uw geduld wel op harde proef gesteld worden.“

Graaf Otto en de zijnen vertrokken, om den anderen te verhalen hoe het hun gegaan was. Men besloot nog een paar weken te Neurenberg te blijven. Inmiddels werd besproken wat te doen. Dat een gunstig bescheid volgen zou, was nauwelijks te verwachten. Toch bleef er nog hoop althans iets te winnen. Hierover waren de meesten het eens, dat zij liever dan hun geloof en Gods Woord prijs te geven, in de ballingschap zouden blijven, ver van hun bestittingen, die zij niet eens mochten bewonen.

Het geduld dat afwachters werd niet op lange proef gesteld. Men had zich gehaast om uit Neurenberg naar Amsberg te schrijven, en vandaar was de brief spoedig in het besit van keurvorst Maximiliaan. Desse las het geschrift doch schudde reeds aanstonds het hoofd en sprak „Oomgodelijk!“

Toen riep hij zijn raad bijeen, las den brief voor en vroeg daarna de meening zijner raadslieden, onder welke de Jernlaten een voornam rol speelden. Eigenlijk was alle bespreking overbodig, want ieder aanwezige wist zeer goed, dat hetgeen graaf Otto en zijn vrienden vroegen, eenvoudig was wat duidelijk te leven stond in de bepalingen van den pas gesloten vrede. Ook echter bleek al spoedig, dat men in de Palts niet van zins was, zich veel aan de bepalingen te storen. Tenslotte verklaarde Maximiliaan ronduit, dat hij liever den oorlog nog eens zou beginnen, dan aan ketteren het

voortdurend verblijft in zijn landen toestaan. Een antwoord in dien geest werd verzonden. Toen graaf Otto van Rothenfels en de andere heeren niet lang daarna weder bij de Commissie geroepen werden, dede men hun het antwoord van den keurvorst mee. Al had nu ook niemand veel verwachting van de zaak gehad, toch stelde een bescheid als dit menigen diep te leure.

En is dat het laatste woord? vroeg een der afgevaardigden. Mag zoo het recht worden geschonden en gehandeld worden tegen de duidelijke en vaste afspraken in?

Wij zullen natuurlijk nog trachten te doen wat wij kunnen, sprak de voorzitter, maar daar zal in elk geval veel tijd mee heengaan. Gelukt het ons het bepaalde over 1624 uitgevoerd te krijgen, dan vernemen wij het aanstonds.

Nu, dat het lang duren kon, daarvan waren de afgevaardigden maar al te zeer overtuigd. Zonder hoop gingen zij heen, om hun vrienden van alles bericht te geven.

„Mannenbroeders“, zoo sprak tenslotte een oud en geacht ridder, „wij moeten onze zaak in de hand des Heeren stellen, maar naar den mensch geoordeeld, is zij verloren. Keurvorst Maximiliaan van Beieren is onder alle Duitsehe vorsten de eenige, die uit den ontzettenden oorlog nog een weigende kas en een krachtig leger heeft behouden. De gelden die hij den keiser heeft geleend, zijn, zoover ik weet, nog niet terugbetaald en deze zal het hem dus wel niet lastig maken, te meer daar beiden één doel beoogen. Ik zie niet, dat er een macht ter wereld is, die keurvorst Maximiliaan kan dwingen. Al strijdt zijn beslissing tegen alle recht, hij heeft de macht, en dat zegt op 't oogenblik alles“.

HOOGENBIJK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Amsterdam, 31 MAART 1913.

Geachte Redactie!

In het belangrijke en aangenamen geschrevene proefschrift van Dr. O. H. Oosterhof, *Isaac De Costa als polemisch schrijver*, vindt men toch iets, dat op misverstand schijnt te rusten, of althans dit kon kweken.

Op bl. 229 wordt gesproken over het adres, door de „zeven Haagse heeren“ in 1843 aan de Synode der Ned. Herv. Kerk gezonden. De schrijver zegt dan, dat wat in dit adres van de Synode begerd werd, valt op te maken uit de conclusie. Van welke conclusie punt 1 dus luidt: „Handhaving der hoofdwet van de Evangelie, en als middel hier toe, handhaving der Formulieren van eenigheid, in al wat het wezen en de hoofdzaken der Hervormde leer, naar den geest van de opstellers en van de Nederlandsche Hervormde Kerk betreft.“

Zoo kon de onkundige lezer tot de opvatting geraken, dat het „in wezen en hoofdzaken“ eigenlijk van die adressanten afkomstig is, welke daarmee hun standpunt in dezen hadden uitgesproken.

Toch staat de zaak heel anders. Da. Moorens c.s. hadden zich in 1841 tot de Synode gewend, en aangedrongen op handhaving van de leer der Kerk.

Daarop nu had de Synode verklaard, dat de predikanten gebonden waren wat „het wezen en de hoofdzaken“ der leer betreft.

Toen hebben Groen van Prinsterer c.s. in het adres van 1843 die woorden der Synode aangehaald.

De Synode zelf had nu verklaard, dat er gebondenheid was. Welnu, zij had dan met eigen beginsel ernst te maken.

Het „in wezen en hoofdzaken“ is dus oorspronkelijk van de Haagse Synode.

Het kwam er thans op aan, de Synode aan haar woord te binden; met haar door te spreken. Daarlag de betekenis van het Adres der „zeven Haagse heeren“ van 1842.

Het kwam mij voor — dus leest men in de *Ned. Gedachten*, 2de serie, dl. IV, bl. 260 — „dat de Synode bij haar eigen woorden behoorde te worden gevat, ter voortzetting van het met Da. Moorens c.s. aangevangen gesprek.“

En bl. 267: het Adres van 1843 was reuklijk op die zinsne.“

Waarop is gevolgd een Synodaal rapport van dat jaar, hetwelk was „overrij aan herhaling, dood arm aan toelichting der in haar algemeenheid nietbeduidende... zinsne.“ (bl. 268)

In het stuk: *Aan de Hervormde Gemeente*, dat in 1843 het licht zag, en Da Costa's ongelukkige *Rekeningschap van gevoelen* heeft uitgelekt, vindt men op bl. 52 noot 3 die „herhaling“ van het „in wezen en hoofdzaken“, waarbij de Synode verklaard alle gevelden af te keuren en te blijven afkeuren „waardoor het gezag van Gods onfeilbaar Heilig Woord, begrepen in de Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments, en de wettelijke leer der Hervormde Kerk wordt ondermijnd en bestreden.“

Da Costa's interventie heeft echter de actie op grond van het synodale „in wezen en hoofdzaken“ de „in haar algemeenheid nietbeduidende... zinsne“, gestuit.

Met dank voor de plaatsing

Uw di.,
D. P. D. FABRIS.

Aan de Red. van De Heraut
van de Geref. Kerken in Nederland.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Bismarck (Fr.), L. H. Duijn, te Zwelloo. — „Gravendeel, A. C. Heij, te Molenaarsgraaf c.a. — Raard, H. de Lange, te Gaastermeer. — Donkerbroek, D. Ligter, cand. te Kampen. — Fijnart c.s., J. A. Tazelaar, cand. te Weesp.

AANGENOMEN: Nieuw-Weedinge, H. Hapers, te Gastermeer.

BEDANKT: Nes en Wierum, W. L. Korfker, te Jutrijp-Hommerts — Gieszen Oud- en Nieuwerker, T. J. Hagen, te Nieuwe-Pekela. — Eding, H. Hummelen, te Harenmermeer (O-Z). — Doeburg, J. J. Westerbeek van Eerten, te Kampen.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Andijk en Kollum, P. v. d. Veer, te Pijlsum. — Heveskes (Gr.), J. Steenmeijer, te Oterdum (Gr.). — Hasselt (2e predikantspl.), J. G. Dekking, te Monster. — Nieuw-Amsterdam, (toez.), B. J. Ligtjenberg, te Luiten a/d. Dedemsvaart. — Terborg, J. J. H. Bange, te Finsterwolde. — Eding (Gr.), A. Bazuin, te Lobith. — Uithuizermeeden (Gr.) (toez.), G. G. Bleeker, te Ouderkerk a/d. Amstel.

AANGENOMEN: Serooskerke, A. Adriani, cand. te Utrecht.

BEDANKT: Kielwindwever (Gr.), H. A. Reddingius, em.-pred. te Groningen. — Nieuw-Amsterdam (toez.), B. J. Ligtjenberg, te Luiten a/d. Dedemsvaart.

Geabonneerden op DE HERAUT worden beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het kwartaal, geindigd 31 Maart, ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken, welken men gelieve te adresseren aan

De Administratie van „De Heraut“, Amsterdam.

De abonnementsprijs van De Heraut is f 1.20 per kwartaal.

Na ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE.

Amsterdam, April 1913.

Advententien.

Heden overleed, na een kortstondige ongesteldheid, onze geliefde en zorgzame Echtgenoot, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

NEELTJE KLAPWIJK,

geb. VAN VLIET,

in den ouderdom van bijna 81 jaren.

A. KLAPWIJK Sr.

P. KLAPWIJK.

W. C. KLAPWIJK—HORNES.

D. KLAPWIJK.

M. KLAPWIJK—VERMOEFF.

A. KLAPWIJK Jr.

A. KLAPWIJK—BATENBURG.

T. A. KLAPWIJK—V. D. KAADEN.

K. v. D. KAADEN.

A. T. KLAPWIJK

en Kleinkinderen.

Berkel en Rodenrijs, 1 April 1913.

Heden ontliet na een smartelijk doch geduldig lijden in haren Heere en Heiland mijn innig geliefde Echtgenoot en der kinderen zorgzame Moeder, Mejuffrouw

MARGARETHA JACOBIA SMIT

in den ouderdom van 41 jaar.

A. MEIBOOM

en Kinderen.

Alkmaar, 1 April 1913.

Is verkrijgbaar:

De Kerkelijke Actie te Kampen

toegelicht en beoordeeld

— DOOR —

N. van Dooren Ez.

Lid der Geref. kerk te Kampen.

10 ct. — Franco per post 12½ ct.

Kampen. J. H. BOS.

Neerlands roem!

Het is bewezen dat

Rheumatiek Remedie

het eenigst afdoende geneesmiddel is voor licht en rheumatiek (hoe verouderd ook). Wij worden schier overladen met vrijwillige dankbetuigingen uit alle oorden des lands. Zij liggen voor ieder ter inzage en afdrucken worden op aanvraag gratis en franco toegesonden. — Rheumatiek Remedie is reeds wereldberoemd. Prijs per gesegelde fles 60 ct. franco thuis 80 ct. bij vooruitbetaling per postwissel of 13 postzegels à 5 ct. per brief. Let op het fabrieksmerk R. R. en haacs zonder onze naam is beslist namaak en misdien waardeloos.

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogist en bij den Hoofd Dep.ouder

K. S. de BOER - SNEEK (Holland).

Verschenen:

Afl. I van den TWEEDEN DRUK van „Het Geloof der Vaders“.

De Nederlandsche Geloofsbelijdenis toegelicht door Da. N. Y. v. GOOR, Pred. te Groningen.

Compleet in 25 afl. à 10 cent.

Dat reeds nu van dit werk zoo kort na het verschijnen van den eersten druk, een nieuwe uitgave noodig was, bewijst de groote bruikbaarheid van deze handleiding. Vraag proefst. gratis.

Groningen. Firma JAN HAAN.

Lezers van

Dag- en Weekbladen

IN DE

Spoorwegwagens

werpt Uwe Couranten, na ze gelezen te hebben, in de bussen voor de

Ziekenhuizen op de Perrons van de Spoorwegstations aanwezig; daarmee verricht gij een nuttig werk.

Laat ze vooral niet in den wagon liggen.

Firma S. DE HAAS,

Haddingestraat 11, Groningen.

Specialiteit in den aanleg van Centrale Verwarming in Kerken en Scholen.

Vraag prijsopgaaf en attesten.

MATTHEW HENRY

BIJBELVERKLARING

Het te deel van het Oude Testament is thans gereed en werd aan alle Intekenaars verzonden.

De verschijning der afleveringen gaat geregeld door. Elke veertien dagen verschijnt er een van minstens 48 pagina's.

Men verbindt zich voor 50 afleveringen à 30 cent.

Deze nitnemende Bijbelverklaring verdient een ere-plaats in elk christelijk gezin.

Vraag uitvoerig prospectus bij Uw Boekh. of bij den Uitgever

Kampen. J. H. KOK.

Congres voor Gereformeerde Evangelisatie.

Aan de leden van het Congres wordt medegedeeld, dat er Maandagavond 7 April, van 8 tot 11 uur in de bovenzaal van het AMERICAN-HOTEL, Leidscheplein, (ingang Marnixstraat) gelegenheid is elkander te ontmoeten en alle gewenschte inlichtingen te verkrijgen.

Aan degenen die zich hebben opgegeven is een kaart toegesonden, die Maandagavond in American Hotel of Dinsdag in Parklicht, tegen betaling van f 2.50 voor afgevaardigden of f 0.50 voor particulieren, kan ingewisseld worden voor het bewijs van Toegang. Wie zich heeft opgegeven en bovenbedoelde kaart niet ontving, gelieve hierover omgaand te correspondeeren.

Zonder deze kaart kan niemand worden toegelaten. Er is geen plaats meer. Zoowel Dinsdag- als Woensdagnamiddag is er in „Parklicht“ gelegenheid gemeenschappelijk het middagmaal te gebruiken à f 1.50 per persoon. Men moet zich daarvoor des ochtends opgeven.

Namens het Plaatselijk Comité,
W. KIRCHNER.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland.

Gevestigd te GRONINGEN.

Bijkantoor te ZWOLLE: Bloemendalstraat no. 18.

Maatschappelijk Kapitaal f 1,000,000.

Verstrekt geld op eerste hypotheek

Geeft uit 4½ pCt. Pandbrieven,

in stukken van f 1000.—, f 500.—, en f 100.— tegen den koers van 100½ % en 4 pCt. Pandbrieven,

in stukken van f 1000.—, f 500.—, f 100.— en f 50.—, tegen beurskoers.

Inlichtingen geven te Amsterdam de heeren: L. G. WEISZ & Co. Westmarkt 21 en te Rotterdam de heer H. DANE, Haringvliet 49.

De Directie:

M. BROUWER. Mr. H. VAN DER VEGTE. F. J. BOLT

IN HET LAND VAN GUIDO GEZELLE.

Onder dezen titel geeft Mejuffrouw KUYPER Schetsen over Vlaanderen in „TIMOTHEUS“.

Aanvang 1 April 1913. Prijs per half. f 1.75. Uitgevers: LA RIVIERE & VOORHOEVE - ZWOLLE.

Bij J. H. KOK te KAMPEN verscheen heden:

PRO REGE

of
het Koningschap van Christus

door

Dr. A. KUYPER.

Drie deelen. Royaal formaat. Prijs f 15.—. Gebonden in drie Stempelbanden f 17.50.

Christel. Vereeniging van Nederlanders te Londen.

Bovengenoemde vereeniging vergadert elken Dinsdagavond te 8 uur in 't gebouw van het Duitse Christel. „Kelnorheim“, 48 Charlotte Street, Fitzroy Square W.

Verdere inlichtingen verstrekt gaarne de Secretaris J. BOER, 50 Burnfoot Avenue Munster Rd. London S. W.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD.

Eerstvolgende Afvaarten naar:

PERNAMBUCO, BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTEVIDEO en BUENOS-AYRES.

Vertrek van

STOOMSCHIP. Amsterdam. Dover. Boulogne s/M. La Coruna. Vigo. Leixoes. Lissabon.

2) DELFLAND. 16 April — — — 22 April — —
1) FRISIA. 23 — 24 April 24 April 26 April 27 — — 28 April — —
3) AMSTELLAND. 1 Mei — — — 7 Mei 8 Mei — —
2) BEMLAND. 3 — — — — — — — —
1) ZEELANDIA. 14 — 15 Mei 15 Mei 17 Mei 18 Mei 19 Mei — —

1) Sneldienst voor Passagiers en Iffgoederen naar Rio de Janeiro, Santos, Montevideo en Buenos-Ayres.
2) Vrachtdienst naar Montevideo en Buenos-Ayres (Rosario).
3) Vrachtdienst naar Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro en Santos (eventueel ook naar Natal, Cabedello, Macao en Victoria).

Voor verdere inlichtingen wende men zich tot den KONINKL. HOLLANDSCHEN LLOYD. Prins Hendrikade 131 te Amsterdam. Telegram Adres: REALLOYD of tot de Agenten te Rotterdam: D. BURGER & ZOON; te 's-Gravenhage: ORANS & Co.

LEVENSVERZEKERING

de Nederlanden van 1846

BRAND - VERZEKERING
INBRAAK

DEN HAAG (Vroeger Zutphen) Directie HENNY
KAPITAAL f 8.000.000.00
EXTRA RESERVES f 2.000.000.00

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

ELKA WATCHES

DE BESTE HORLOGES.

f 12.50. 3 jaar garantie.
max. afwijking 1 min. per week.

Keurzendingen door het geheele rijk

W. KIEK Jr.,
BEKROOND MET HOOGSTE ONDERSCHIEDINGEN.

Kalverstraat 206.

Bij den Uitgever J. H. KOK te KAMPEN verschijnt in elkander geregeld opvolgende Afleveringen:

Handboek voor de Heilige Geschiedenis

door

Prof. Dr. P. A. E. Sillevius Smitt.

Compleet in 20 afleveringen à 25 cent.

Elke aflev. bevat minstens twee vel druks, zodat het geheele werk twee kloekke boekdeelen vormt.

Zij die intekenen vóór de laatste aflev. is verschenen, ontvangen

twee keurige stempelbanden GRATIS.

De 1e aflev. is bij alle Boekh. ter inzage voorhanden.

De auteur stelt zich voor een Bijbelsche Geschiedenis te geven die geheel staat op de hoogte van den tegenwoordigen tijd.

De gansche Christelijke pers heeft dit werk ten zeerste aanbevolen.

Vraag uitvoerig prospectus.

ABSHAUBIN's of Anti-Rheumatische Watten.

Deze watten zijn het sterkst werkend middel tegen alle pijnen of ongemakken door gewatte ontstaan, bijzonder voor de sneller gevreesde plaag, Rheumatiek, Kiepijn, Schouderpijn, Spierpijn in nek, armen of beenen enz. enz. Bij het heerschende wezen kan men spoedig van die boere pijnen verlost zijn door het gebruik mijner sinds 50 jaren beroemde watten. Ze zijn uitstekend, goedkoop en onschadelijk voor het gebruik tegen andere kwalen.

Prijs 30 cents per pakje.

Verkrijgbaar bij den hoofddepotouder A. BRETVELT Az., Delft en verder bij:

W. A. Schade & Zonen, Amsterdam, Nieuwendijk. Christiaan Annegarn, Amsterdam, Paleisstr. h. Singel.

Gez. Mann, „de Huisvrouw“, Amsterdam, Heiligenweg.

Jacobson & Manus, Amsterdam, Jodenbreestraat.

Mej. N. Moransard, Haarlem, „de Vliet“.

H. Meijer, Haarlem, „In de Katoenbaal“.

A. Vlaanderen, Hilversum.

G. de Barbanon, Nieuwediep.

Iserief & Zonen, Den Haag, Veenestraat.

M. R. C. Lippits, Hoorn.

Z. C. Theising, Alkmaar.

Wed. F. Wierper, Weesp.

G. Appelman, Westwood.

H. J. Appelman, Hem.

J. Lijndijk, Maasland.

Gebr. Liser, Assen.

E. Lakke, Meppel.

L. van der Vaart, 's-Bosch.

J. C. van Aken-Kroonen, Breda.

Benzenmaker & Co., Leiden, Vischmarkt.

Gez. Wassink, Arnhem.

Gez. Weghuis, Zwolle.

G. J. Rijdsdijk, Ridderkerk.

P. Bonthoud, Steenwijk.

A. Velders, Heerenstraat 59, Zeist.

P. Grashuis, Zaandam.

Wederkoopers gevraagd.

Spaarbank

VOOR DE

Stad AMSTERDAM.

(Opgericht in 1848).

Hoofdbureau,

Tijdelijk: Reguliersdwarsstraat 73a.

Geopend:

ELKEN WERKDAG van des morgens 10 tot des avonds half 9 uur.

Bijbureaux:

Bloemgracht 33

Haarlemmerplein 4

Bilderdijkstraat 194

Ceintuurbaan 131

„Zeeamshuis“, Kadijksplein 8

1ste Van Swindenstraat 19.

Geopend:

ELKEN WERKDAG des morgens 10 half 10 tot half 1 en des avonds van half 7 tot half 9 uur.

Mr. H. J. J. POST,

Directie.

blad wordt ges
Bijdragen van mede
dit blad betreft, te a
aan de ADMINISTRAT
Inzendingen, die la
kunnen voor het nat

Dan be
L
DER

be
de
en
he

Het principiele
zegen toegesegd
drievoudig testam
dat testament begi
in Abraham het
vinden, komt 't st
die de eerste pat
hem gezegd werd,
maar omgekeerd:
te meer, daar de
doelde op beperkt
uitdrukkelijk bij t
ons mensch-lijk ge
„In u zullen alle
gezegd